

RYZIKO I SZKODY ZWIĄZANE Z NARUSZENIEM PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W EUROPIE

Kampania informacyjna 2021

RYZIKO I SZKODY ZWIĄZANE Z NARUSZENIEM PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W EUROPIE

Pandemia COVID-19 i związany z nią wzrost liczby zakupów przez internet oraz konsumpcji treści cyfrowych rzuciły nowe światło na ryzyko i szkody związane z naruszeniami praw własności intelektualnej w Europie oraz sprawiły, że zagrożenia dla konsumentów znalazły się pod lupą.

Konsumenci mają trudności z odróżnieniem towarów oryginalnych od podrobionych, zwłaszcza w internecie. Ogólnie rzecz biorąc, 1 na 3 osoby (choć w niektórych krajach nawet 1 na 2), a średnio prawie 1 na 10 Europejczyków (9%) twierdzi, że zostali wprowadzeni w błąd i kupili podrobiony towar. Mają również trudności z oddzieleniem legalnych źródeł treści cyfrowych od nielegalnych⁽¹⁾.

W związku z dynamicznym rozwojem handlu internetowego – według Eurostatu w 2020 r. ponad 70% Europejczyków dokonywało zakupów w internecie – niepewność dotycząca podrobionych produktów staje się coraz większym problemem z punktu widzenia ochrony konsumentów.

We wspólnym badaniu Urzędu Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oszacowano, że podrobione produkty stanowią **6,8% przywozu do Unii Europejskiej (UE)** o wartości **121 mld EUR** i mają wpływ na każdy sektor, od kosmetyków i zabawek, wina i napojów, elektroniki i odzieży po pestycydy i wyroby farmaceutyczne.

Falszerze działają sprawnie w zglobalizowanej gospodarce, nadużywając nowoczesnych rozwiązań logistycznych i legalnych mechanizmów ułatwiających handel, dobrze prosperując w gospodarkach, którym brakuje solidnych standardów zarządzania. Dowody wskazują, że chociaż przestępcy nadal wykorzystują wszystkie dostępne środki transportu do prowadzenia nielegalnego handlu, konfiskaty dokonywane w ramach morskiej żeglugi kontenerowej nadal dominują pod względem ilości i wartości zajętych towarów. Kontenerowy transport morski pozostaje głównym kanałem przerzutu podrobionych towarów pochodzących w dużej mierze z Azji Wschodniej, a zwłaszcza z Chin i Hongkongu, na które przypada 80% łącznej wartości podródek przechwyconych z kontenerów na całym świecie⁽²⁾.

⁽¹⁾ [Obywatele europejscy a własność intelektualna, październik 2020 r., EUIPO.](#)

⁽²⁾ [Misuse of Containerised Maritime Shipping \(Niewłaściwe wykorzystanie kontenerowej żeglugi morskiej\) \(europa.eu, OECD-EUIPO, luty 2021 r.\).](#)

Istotne zagrożenia dla obywateli

Podrobione produkty stanowią poważne zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa obywateli, ponieważ zazwyczaj nie spełniają norm jakości i bezpieczeństwa oraz mogą zawierać niebezpieczne składniki lub komponenty – analiza jakościowa przeprowadzona przez EUIPO wykazała⁽³⁾, że główne zagrożenia związane są z narażeniem na działanie **niebezpiecznych substancji chemicznych**.

Zaniepokojenie szkodami wyrządzanymi ludziom i środowisku naturalnemu przez produkcję, stosowanie i usuwanie podrobionych pestycydów i chemikaliów skłoniło organy egzekwujące prawo do koordynowania okresowych masowych transgranicznych operacji egzekwowania prawa. Od momentu rozpoczęcia operacji „Silver Axe”⁽⁴⁾ doprowadziły one do przejścia przez władze 1222 ton nielegalnych i podrobionych pestycydów, herbicydów i nawozów.

Wartość światowego handlu podrabianymi produktami farmaceutycznymi została oszacowana⁽⁵⁾ na **4 mld EUR**. Poczta i firmy kurierskie są głównymi środkami transportu podrabianych produktów farmaceutycznych, którymi handluje się na całym świecie. Obawy dotyczące podrobionych produktów wzrosły jeszcze bardziej w czasie pandemii COVID-19.

Rozprzestrzenianie się podrabianych leków, w tym antybiotyków i środków przeciwbólowych, oraz innych produktów medycznych, takich jak środki ochrony indywidualnej i maski ochronne, zwróciło szczególną uwagę na to zjawisko, ponieważ sprawcy naruszeń żerują na niepewności obywateli co do pojawiających się metod leczenia i szczepionek⁽⁶⁾.

(3) [EUIPO DANGEROUS COUNTERFEIT STUDY.docx \(Badanie EUIPO dotyczące niebezpiecznych towarów podrobionych\) \(europa.eu, czerwiec 2019 r.\)](#).

(4) Operacja „Silver Axe” rozpoczęła się w 2012 r. i obecnie obejmuje prawie 30 krajów na całym świecie, [Operation Silver Axe strikes for the fourth time seizing over 550 tonnes of illegal pesticides \(Operacja Silver Axe uderza po raz czwarty – przechwycenie ponad 550 ton nielegalnych pestycydów\) | Europol \(europa.eu, Europol\)](#).

(5) [Trade in Counterfeit Pharmaceutical Products \(Handel podrabianymi produktami farmaceutycznymi\) \(OECD-EUIPO, marzec 2020 r.\)](#).

(6) [Europol predictions correct for fake COVID-19 vaccines \(Przewidywania Europolu dotyczące fałszywych szczepionek przeciwko COVID-19 są prawidłowe\) | Europol \(europa.eu\)](#).

Zaangażowanie organizacji przestępczych

Dowody w coraz większym stopniu potwierdzają zaangażowanie zorganizowanych grup przestępczych w naruszanie praw własności intelektualnej oraz związek między przestępstwami przeciwko własności intelektualnej a innymi przestępstwami, takimi jak handel narkotykami, praca przymusowa, cyberprzestępczość, oszustwa, przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów i pranie pieniędzy⁽⁷⁾. Przestępstwa przeciwko własności intelektualnej postrzegane są jako działalność dochodowa, charakteryzująca się wysokim zwrotem z inwestycji, niskim ryzykiem wykrycia i stosunkowo łagodnymi karami (niższe kary pozbawienia wolności, niższe grzywny) w porównaniu z innymi nielegalnymi działaniami.

Piractwo cyfrowe stanowi również bardzo lukratywny rynek dla podmiotów naruszających prawo. Tylko w dziedzinie telewizji IPTV co roku w UE generowany jest **1 mld EUR nielegalnych przychodów** z tytułu dostarczania i konsumpcji treści cyfrowych naruszających prawa autorskie⁽⁸⁾. Z tych nielegalnych usług, szkodzących twórcom i legalnym przedsiębiorstwom, korzystało w 2019 r. w UE 13,7 mln osób (tj. 3,6% ludności UE).

Naruszenie praw własności intelektualnej w mediach społecznościowych

Oprócz zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa zakup podrabianych towarów i dostęp do pirackich treści cyfrowych często prowadzi do naruszeń bezpieczeństwa i strat finansowych dla konsumentów, którzy są aktywni w sklepach internetowych oraz na platformach i rynkach internetowych, ale można do nich dotrzeć również za pośrednictwem mediów społecznościowych.

⁽⁷⁾ [EUROPOL-EUIPO Polycriminality Report 2.docx \(Sprawozdanie EUROPOL-EUIPO na temat przestępczości wielorodzajowej\) \(europa.eu\)](#).

⁽⁸⁾ [IPTV Study \(Badanie IPTV\) \(europa.eu\), listopad 2019 r.](#)

W niedawnej analizie⁽⁹⁾ zwrócono uwagę na niewłaściwe wykorzystanie mediów społecznościowych na rzecz podrabiania produktów i piractwa. W wyniku przeglądu milionów publicznych dyskusji na Facebooku, Twitterze, Instagramie i Reddicie badania EUIPO wykazały, że jedna trzecia rozmów na temat treści cyfrowych (35%) może mieć związek z piractwem, przy czym piractwo filmowe i muzyczne to obszary najczęściej omawiane, zwłaszcza na Reddicie i Twitterze. Stwierdzono również znaczny wzrost liczby dyskusji na temat piractwa w pierwszych miesiącach pandemii wiosną 2020 r. W badaniu podkreślono również, że 11% rozmów dotyczących produktów fizycznych może także odnosić się do podróbek.

Naruszanie praw własności intelektualnej szkodzi legalnym przedsiębiorstwom, zwłaszcza MŚP

Naruszanie praw własności intelektualnej ma wpływ nie tylko na konsumentów, lecz także powoduje znaczne szkody dla gospodarki UE. Ma ono wpływ na uzasadnione interesy podmiotów gospodarczych w UE i zakłóca warunki działania na rynku wewnętrznym. W legalnej gospodarce w 11 kluczowych sektorach szczególnie narażonych na podrabianie traci się rocznie 83 mld euro ze sprzedaży, oprócz 15 mld euro strat w podatkach i składkach na ubezpieczenie społeczne; szacuje się, że co roku w UE w tych sektorach z powodu podrabiania traci się 670 tys. miejsc pracy.

Naruszanie praw własności intelektualnej jest szczególnie szkodliwe dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Według [tablicy wyników dla MŚP w zakresie własności intelektualnej](#) opublikowanej przez EUIPO 1 na 4 małe przedsiębiorstwa w Europie twierdzi, że ucierpiało z powodu naruszenia praw własności intelektualnej. 33% przedsiębiorstw, które posiadają prawa własności intelektualnej, takie jak znaki towarowe lub patenty, zgłosiło ogólny spadek obrotów, 27% – pogorszenie reputacji, a 15% – utratę przewagi konkurencyjnej w wyniku naruszenia praw własności intelektualnej.

⁽⁹⁾ [Monitoring and analysing social media in relation to IP Infringement \(April 2021\)](#)

Podczas pandemii przedsiębiorstwa coraz częściej korzystały z [portalu egzekwowania praw własności intelektualnej \(IP Enforcement Portal\)](#) utworzonego przez EUIPO w celu ułatwienia wymiany informacji między posiadaczami praw a organami egzekwującymi (organami celnymi i policją), co wskazuje, że przedsiębiorstwa mogły doświadczyć zwiększonej liczby naruszeń swoich praw własności intelektualnej.

Odpowiednio potwierdzono również pozytywny związek między posiadaniem praw własności intelektualnej a wynikami gospodarczymi, który jest szczególnie silny w przypadku MŚP⁽¹⁰⁾.

Właściciele praw własności intelektualnej osiągają lepsze wyniki niż osoby niebędące właścicielami. Ogólnie rzecz biorąc, przychód na pracownika jest o około 55% wyższy w przypadku właścicieli praw własności intelektualnej niż w przypadku przedsiębiorstw, które nie są właścicielami takich praw. Zależność ta jest szczególnie wyraźna w przypadku MŚP. MŚP, które posiadają prawa własności intelektualnej (choć jest ich mniej niż 9%), mają o 68% wyższe przychody na pracownika niż MŚP, które nie posiadają żadnych praw własności intelektualnej (przy kontroli innych istotnych czynników), a także wypłacają wyższe płace.

Można oczekiwać, że w przyszłości sektory przemysłu intensywnie korzystające z praw własności intelektualnej w ogóle, w szczególności zaś MŚP wprowadzające innowacje za pomocą nowych technologii, odegrają kluczową rolę w wyciągnięciu gospodarki europejskiej z kryzysu po pandemii.

Zrozumienie modeli biznesowych naruszających prawo i zaangażowanie pośredników w celu lepszego egzekwowania przepisów

Lepsze zrozumienie modeli biznesowych wykorzystywanych przez podmioty naruszające prawo do zarabiania pieniędzy pomaga w dostosowaniu i wzmocnieniu wysiłków w zakresie egzekwowania prawa, przy jednoczesnym zaangażowaniu odpowiednich partnerów w walkę z podrabianiem i piractwem.

⁽¹⁰⁾ [Firm level IP-contribution study \(Badanie wpływu praw własności intelektualnej na poziomie przedsiębiorstwa\)](#), EPO-EUIPO, luty 2021 r.

Jako że naruszanie praw własności intelektualnej staje się coraz bardziej widoczne w środowisku internetowym, nazwy domen odgrywają ważną rolę w szeregu modeli biznesowych online naruszających prawa własności intelektualnej, które to modele mają szkodliwy wpływ na konsumentów, właścicieli własności intelektualnej i cały ekosystem nazw domen. Przy liczbie nazw domen przekraczającej obecnie 375 milionów na całym świecie cybersquatting stanowi rzeczywisty problem dla legalnych marek i konsumentów i może być szczególnie poważną kwestią dla MŚP, które często nie dysponują zasobami umożliwiającymi aktywne monitorowanie swojej obecności w internecie w celu wykrywania cybersquattingu i ochrony reputacji swoich marek.

Niedawna analiza przeprowadzona przez EUIPO⁽¹¹⁾, obejmująca 1000 nazw domen (podobnych i odmian) związanych z 20 uczestniczącymi markami wykazała, że połowa z nich jest uważana za podejrzane, tj. wskazuje na strony internetowe sprzedające podróbki.

EUIPO przeanalizował⁽¹²⁾ dobre praktyki wdrażane przez rejestratorów i rejestry, aby zapobiegać niewłaściwemu wykorzystywaniu nazw domen do działań naruszających prawa własności intelektualnej, takie jak: opracowanie odpowiednich warunków, ograniczenia w korzystaniu z usług proxy, tworzenie systemów weryfikacji tożsamości rejestrującego oraz wykrywanie i podejmowanie działań w przypadku nadużyć przy rejestracji domen.

Niektóre rejestry, we współpracy z organami publicznymi lub organami ścigania, wprowadziły również procedury powiadamiania i usuwania domen zawierających nielegalne treści. Współpracują one również z właścicielami praw własności intelektualnej i organami ścigania w celu wymiany informacji i ograniczenia przypadków wykorzystywania nazw domen w sposób naruszający prawa własności intelektualnej.

EUIPO zbadał również wykorzystanie mediów społecznościowych do naruszania praw własności intelektualnej, np. hosting, przesyłanie strumieniowe lub łączenie się z treściami naruszającymi prawa własności intelektualnej lub reklamowanie tego rodzaju treści za pośrednictwem mediów społecznościowych, czy łączenie komunikacji w grupach publicznych i zamkniętych w celu uniknięcia środków egzekwowania praw własności intelektualnej.

⁽¹¹⁾ [Focus on Cybersquatting: Monitoring and Analysis \(May 2021\)](#)

⁽¹²⁾ [2021_Discussion_Paper_on_Domain_Names_FullR_en.pdf \(Dokument konsultacyjny w sprawie nazw domen\) \(europa.eu, EUIPO, marzec 2021 r.\)](#).

Określono dobre praktyki prewencyjne i naprawcze w celu przeciwdziałania naruszeniom praw własności intelektualnej.

Współpraca między pośrednikami

Oprócz tradycyjnych organów egzekwowania prawa (policja, służby celne), ważnych dla egzekwowania praw własności intelektualnej, istnieją inne podmioty odgrywające coraz ważniejszą rolę, w tym w szczególności pośrednicy, których legalne usługi są nadużywane przez podmioty naruszające prawo i którzy są często pierwszą instancją, do której zwracają się posiadacze praw próbujący powstrzymać naruszenie.

Rynki handlu elektronicznego otwierają przed sprzedawcami działającymi zgodnie z prawem nowe, szerokie możliwości wejścia na nowe rynki i uzyskania dostępu do konsumentów. Mogą one jednak być również nadużywane w celu sprzedaży podróbek.

Wiele dużych rynków handlu elektronicznego posiada już programy wspierające posiadaczy praw w zgłaszaniu naruszeń praw własności intelektualnej na ich platformach. Wiele podmiotów praw własności intelektualnej może nie być świadomych istniejących programów lub jest obciążonych koniecznością wielokrotnego przekazywania swoich informacji na różnych platformach. Wiele platform nie ma pewności lub nie może łatwo sprawdzić, czy mają do czynienia z prawowitym właścicielem praw własności intelektualnej, gdy otrzymują informacje o naruszeniach praw własności intelektualnej na swoich rynkach. W związku z tym EUIPO opracowuje zintegrowaną, bezpieczną usługę internetową, która ułatwi współpracę między podmiotami praw własności intelektualnej a rynkami handlu elektronicznego oraz umożliwi identyfikację i usuwanie ofert naruszających prawa własności intelektualnej za pośrednictwem portalu egzekwowania praw własności intelektualnej.

Wraz z postępowaniem technologicznym, rozwojem handlu elektronicznego i wirtualnych rynków oraz nowymi modelami biznesowymi, które szybko zmieniają otoczenie gospodarcze i społeczne, wiele aspektów związanych z rejestracją, wykorzystywaniem i egzekwowaniem praw własności intelektualnej wymaga dostosowania.

Nowe technologie i egzekwowanie praw własności intelektualnej

Technologia oferuje liczne rozwiązania w zakresie ochrony praw własności i obrony legalnych łańcuchów dostaw. Rynek technologii przeciwdziałających fałszerstwom jest jednak szeroki i złożony. Technologie szybko się rozwijają, a informacje o nich nie są łatwo dostępne.

Aby pomóc przedsiębiorstwom w zmaksymalizowaniu ich ochrony przed podróbkami poprzez wykorzystanie licznych dostępnych rozwiązań technicznych, wydano Przewodnik po technologii zwalczania obrotu towarami podrobionymi⁽¹³⁾, w którym przedstawiono główne rodzaje technologii zwalczania obrotu towarami podrobionymi, w tym elektroniczne urządzenia identyfikujące lub śledzące, sposoby umieszczania znaczników na produktach lub opakowaniach oraz inne narzędzia chemiczne, fizyczne, mechaniczne i cyfrowe. Zaprezentowano w nim najbardziej opłacalne i praktyczne sposoby ochrony praw własności intelektualnej, a także w jasny sposób opisano wymogi i koszty związane z ich wdrożeniem. Na podstawie tego przewodnika ma zostać opracowane specjalistyczne narzędzie do wyszukiwania, które pomoże przedsiębiorstwom znaleźć rozwiązania w zakresie zwalczania fałszerstw najlepiej dostosowane do ich działalności.

Ponadto trwa badanie potencjału technologii blockchain w zakresie zapewnienia możliwości rozpoznawania oryginalnych (uwierzytelnionych) produktów jako oryginalnych w każdym punkcie łańcucha dostaw przez przedsiębiorstwa logistyczne lub organy egzekwujące (takie jak organy celne w przypadku przywozu). Przewiduje się zaprojektowanie i zbudowanie infrastruktury, która byłaby otwarta i interoperacyjna (tj. zdolna do połączenia z istniejącymi rozwiązaniami przedsiębiorstw w zakresie identyfikacji i śledzenia oraz systemami analizy ryzyka stosowanymi przez organy egzekwowania prawa), a także łączyłaby się z [portalem egzekwowania praw własności intelektualnej](#).

⁽¹³⁾ [2021_Anti_Counterfeiting_Technology_Guide_en.pdf](#) (Przewodnik po technologii zwalczania obrotu towarami podrobionymi) (europa.eu, EUIPO, luty 2021 r.).

Oprócz szkód społecznych, środowiskowych i gospodarczych naruszenie praw własności intelektualnej może również prowadzić do utraty reputacji oraz osłabiać innowacyjność, kreatywność i inwestycje w badania i rozwój.

Ten trudny kryzys bezsprzecznie uwypuklił potrzebę zapewnienia trwałych rozwiązań poprzez określenie najlepszych praktyk i wykorzystanie nowych technologii w walce z organizacjami przestępczymi, które produkują, rozprowadzają i sprzedają podrobione towary i pirackie treści cyfrowe. Zasadnicze znaczenie w zwalczaniu tego zagrożenia ma również rozpowszechnianie skutecznych kampanii uświadamiających.

Kluczowe znaczenie w tych wysiłkach ma wzmocnienie globalnej współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami, zarówno publicznymi, jak i prywatnymi. Przestępczość związana z własnością intelektualną powinna ponownie stać się europejskim priorytetem w ramach walki z przestępczością międzynarodową.

Podobnie należy kontynuować wysiłki na szczeblu międzynarodowym w celu poprawy ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej w państwach trzecich, w szczególności w Chinach, Ameryce Łacińskiej, Azji Południowo-Wschodniej i Afryce, w ramach programów współpracy, dla których EUIPO jest agencją wdrażającą, i w ten sposób zająć się kwestią podróbek u ich potencjalnego źródła.

RYZIKO I SZKODY ZWIĄZANE Z NARUSZENIEM PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W EUROPIE